

ביאור בדרך אפשר

1 וְאַתָּה מִשֶּׁה רַבֵּינוּ תִּצְנֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שְׁמֹן זַיִת
 2 זָךְ כְּתִית לְמֵאוֹר לְהַעֲלוֹת נֵר תְּמִיד¹ בַּמְּנוֹרָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ,
 3 וּמִמְּשִׁיף בְּפִסְוֶק שְׁלֹא תִרְיֶנָּה² בַּפְּסוֹק הַבֵּא בְּאֵהָל מוֹעֵד גּוֹ'
 4 יַעֲרֹךְ אֹתוֹ אֶהְרֵן מֵעֶרֶב עַד בֹּקֶר גּוֹ'. וַיְדוּעַ הַדְּיוּק בְּזֶה

5 השאלה על כך על-פי דיוק בלשון
 6 הכתוב בדרושי רבותינו
 7 נשיאינו³, מאמרי חסידות של
 8 אדמו"רי חב"ד דמאחר שהדלקת
 9 הנרות במנורת המקדש בפועל היא
 10 על-ידי אהרן הכהן, למה
 11 הציויי הוא "ויקחו אליך",
 12 דמשמע שביאו השמן אל
 13 משה?
 14 וגם צריך להבין מה שבפסוק
 15 הראשון, גבי "ויקחו אליך"
 16 (אל משה), נאמר "להעלת
 17 נר תמיד", ובפסוק השני,
 18 גבי אהרן, נאמר "מערב עד
 19 בקר" ואף שהמשמעות של שני
 20 הזמנים שווה, צריך להבין מהו הטעם
 21 לשינוי הלשונות על פי פנימיות
 22 העניינים?

בס"ד. שבת פרשת תצוה, י"א
אדר-ראשון, ה'תשכ"ה

(הנחה בלתי מוגה)

1 וְאַתָּה תִּצְנֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שְׁמֹן
 2 זַיִת זָךְ כְּתִית לְמֵאוֹר לְהַעֲלוֹת נֵר תְּמִיד¹,
 3 וּמִמְּשִׁיף בְּפִסְוֶק שְׁלֹא תִרְיֶנָּה² בְּאֵהָל מוֹעֵד גּוֹ'
 4 יַעֲרֹךְ אֹתוֹ אֶהְרֵן מֵעֶרֶב עַד בֹּקֶר גּוֹ'. וַיְדוּעַ הַדְּיוּק
 5 בְּזֶה בְּדְרוּשֵׁי רַבּוֹתֵינוּ וְשִׂיאֵינוּ³, דְּמֵאַחַר
 6 שֶׁהִדְלַקְתָּ הַנְּרוֹת הַיָּא עַל-יְדֵי אֶהְרֵן, לְמַה הַצִּיּוּי
 7 הוּא "וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ", דְּמִשְׁמַע שֶׁיָּבִיאוּ הַשְּׁמֹן אֶל
 8 מֹשֶׁה. וְגַם צָרִיךְ לְהַבִּין מַה שֶּׁבַּפְּסוֹק הָרִאשׁוֹן,
 9 גְּבִי "וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ" (אֵל מֹשֶׁה), נֶאֱמַר "לְהַעֲלֹת
 10 נֵר תְּמִיד", וּבַפְּסוֹק הַשֵּׁנִי, גְּבִי אֶהְרֵן, נֶאֱמַר
 11 "מֵעֶרֶב עַד בֹּקֶר".

12 (ב) וְלִהְבִּיז זֶה, יֵשׁ לְבָאֵר תַּחֲלָה כְּלִלוֹת הַעֲגִין
 13 ד'שמן זית'. דהנה, על-פי המבאר
 14 בדרושי רבותינו נשיאינו (ב'תורה אור')
 15 וב'לקוטי תורה', ובארוכה יותר בכתבים שלא
 16 נדפסו (עדין) יש בזה שני אופנים⁴. אופן
 17 הראשון, שהשמן הוא נעלה יותר מהזית, כי
 18 הזית מסתיר ומעלים על השמן שבתוכו, ולכן
 19 יש צורך בכתישת הזית כדי להוציא ממנו את
 20 השמן. וענינו בעבודתה, ש'זית' מורה על הגוף
 21 והנפש הבהמית שמקליפת נגה, שמעלימים
 22 ומסתירים על הנפש האלקית (שמן) המלובשת
 23 בהם, ולכן צריך לכתשם כו' כדי שלא יעלימו
 24 על אור הנשמה, כמאמר הזהר⁵ גופא דלא סליק ביה נהורא דנשמתא,
 25 מבטשין ליה. וזהו גם מה שהשעם הגשמי של הזית (שנמשך ומשתלשל
 26 מענינו הרוחני) הוא מר, וכמאמר רבותינו ז"ל⁶ על הפסוק⁷ האמור ביונה
 27 טרף בפייה, אמרה יונה: יהיו מזונותי מרורין פזית כו', שמרירות זו מורה

ביאור בדרך אפשר

37 שהוא בא לידי ביטוי בעבודת ה', ש'זית' מורה על הגוף והנפש
 38 הבהמית שמקליפת נגה, כמבואר בקבלה וחסידות שהגוף והנפש
 39 הבהמית של היהודי מקבלים חיות מ'קליפה' (כוח של היפך הקדושה)
 40 הנקראת 'נוגה' לשון אור, כי זו 'קליפה שאמנם רובה רע אך מעט טוב מעורב
 41 בתוכה. וכשם שקליפות הפירות
 42 מעלימות ומסתירות על הפרי כך לגבי
 43 'קליפת נוגה' הרוחנית, מקור החיות
 44 של הגוף והנפש הבהמית
 45 שמעלימים ומסתירים על
 46 הנפש האלקית (שמן)
 47 המלובשת בהם, ולכן צריך
 48 לכתשם לבטלם ולהכניעם כו'
 49 כדי שלא יעלימו על אור
 50 הנשמה, כמאמר הזהר⁵ אשר
 51 כשם שעץ שאין האש נאחזת בו מחמת
 52 שהוא דבר גדול וכבד, צריך לבקע
 53 אותו לחתיכות, כך גופא דלא
 54 סליק ביה נהורא דנשמתא,
 55 מבטשין ליה גוף שלא עולה בו
 56 אור הנשמה וזקוק לביטוש', היינו
 57 ביטול והכנעה.

58 וזהו גם הביאור הפנימי על מה
 59 שהשעם הגשמי של הזית
 60 (שנמשך ומשתלשל מענינו
 61 הרוחני) כמבואר בחסידות בכמה
 62 מקומות שכל מה שיש בעולם הזה
 63 הגשמי נמשך ומשתלשל משורשו
 64 הרוחני, ולדוגמה המתיקות שבתפוח
 65 שורשה ומקורה במידת החסד כפי
 66 שהיא בעולם האצילות, ואילו הזית
 67 הוא מר, וכמאמר רבותינו
 68 ז"ל⁶ על הפסוק⁷ האמור ביונה
 69 שנות שלח מהתיבה לראות האם קלו
 70 המים מהארץ והיונה חזרה והנה
 71 עלה זית טרף בפייה, אמרה
 72 יונה: יהיו מזונותי מרורין

73 וזהו גם הביאור הפנימי על מה
 74 שהשעם הגשמי של הזית
 75 (שנמשך ומשתלשל מענינו
 76 הרוחני) כמבואר בחסידות בכמה
 77 מקומות שכל מה שיש בעולם הזה
 78 הגשמי נמשך ומשתלשל משורשו
 79 הרוחני, ולדוגמה המתיקות שבתפוח
 80 שורשה ומקורה במידת החסד כפי
 81 שהיא בעולם האצילות, ואילו הזית
 82 הוא מר, וכמאמר רבותינו
 83 ז"ל⁶ על הפסוק⁷ האמור ביונה
 84 שנות שלח מהתיבה לראות האם קלו
 85 המים מהארץ והיונה חזרה והנה
 86 עלה זית טרף בפייה, אמרה
 87 יונה: יהיו מזונותי מרורין

88 על אור הנשמה, כמאמר הזהר⁵ גופא דלא סליק ביה נהורא דנשמתא,
 89 מבטשין ליה. וזהו גם מה שהשעם הגשמי של הזית (שנמשך ומשתלשל
 90 מענינו הרוחני) הוא מר, וכמאמר רבותינו ז"ל⁶ על הפסוק⁷ והנה עלה זית
 91 טרף בפייה, אמרה יונה: יהיו מזונותי מרורין פזית כו', שמרירות זו מורה

(1) ריש פרשתנו (כו, כ). (2) שם, כא. (3) תו"א ריש פרשתנו (פא, א). הוספות לתו"א סוף פרשתנו (קיא, ב). מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ו ע' סו. ועוד. (4) בהבא לקמן - ראה גם לקו"ש ח"א ע' 131 ואילך (ממאמר זה). (5) ח"ג קסה, א - הובא ונתבאר בתניא רפכ"ט. (6) עירובין יח, ב. (7) נח ח, יא.

שבת פרשת תצוה, י"א אדר-ראשון, ה'תשכ"ה

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 פְּנִיַת כּוֹי מִידוֹ שֶׁל הַקְדוּשָׁה בְרוּךְ-הוּא וְלֹא מִתּוֹקִים מִיד בְּשֵׁרֵדוֹם,
2 שְׁמֵרִירוֹת זֹו מוֹרָה הַמִּרְרוֹת שְׁבוּיַת הַגִּשְׁמִי הִיא הוֹרָאָה וְסִימָן עַל
3 בְּחִינַת הַשׁוֹכָא וּמְרִירוֹ חוּשׁ וּמִרְרוֹת דְּסִטְרָא-אַתְרָא שֶׁל הַצַּד
4 הָאֲחֵר, הַצַּד שֶׁל הַיַּפֵּךְ הַקְדוּשָׁה.
5 וְזֶהוּ גַם הַבִּיאוֹר הַפְּנִימִי עַל מָה
6 שֶׁהֵינִי הַנֶּאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא, לְלֹא
7 שְׂמֵן זֵית, מְשַׁבֵּחַ תְּלִמּוּדוֹ שֶׁל
8 שְׁבָעִים שָׁנָה⁸, וְהֵינּוּ,
9 שֶׁהֶעֱלֵם וְהִסְתֵּר דְּזֵינִי
10 הוּא צַד כְּדִי כֶּן, שְׂאָף שֶׁלְמַד בְּמִשְׁפָּחָא כָּל יָמֵי חַיָּו, יָמֵי
11 בְּמִשְׁפָּחָא כָּל יָמֵי חַיָּו, יָמֵי
12 שְׁנוֹתֵינוּ בְּהֵם שְׁבָעִים שָׁנָה⁹, וְלִמּוּדוֹ הִיָּה
13 וְלִמּוּדוֹ הִיָּה כְּדָבָרֵי כָפִי שְׂצוּרִי
14 לְהוֹיֹת (לֹא בְּאֹפֶן דְּ"מַגְלָה
15 פְּנִים בְּתוֹרָה שֶׁלֹּא כְּהַלְכָה
16 חֲסִין-שְׁלוֹם", שְׂאֵז אֵין חֲסִין
17 אִם יִשְׁפַּח זֹאת כְּשֶׁהִלְמּוּד אֵינוֹ
18 כְּרָאוּי, אֲכֵן עֵדִיף שִׁישְׁכַח אֵת
19 תְּלִמּוּדוֹ), וְכַאֵן מְדוּבָר בְּלוֹמַד תּוֹרָה
20 כְּרָאוּי, לִימּוּד לְשִׁמְיָה וְכוּ', שְׁלֹכֵן
21 נִקְרָא בְּתוֹרָה בְּשֵׁם "תְּלִמּוּד"
22 (תְּלִמּוּדוֹ) הֵינּוּ שֶׁהַתּוֹרָה עֲצֵמָה
23 קוֹרֵאת לְכָךְ לִימּוּד רָאוּי, הִנֵּה בְּכַחוֹ
24 שֶׁל הֵינִי (הֶעֱלֵם וְהִסְתֵּר
25 הַגּוֹף וְהִנְפֵּשׁ הַבְּהִמִית)
26 לְהַשְׁפִּיחַ זֹאת וְכֹל מִה שֶׁלְמַד לֹא
27 יַפְעַל בּוֹ שִׁינוּי, וְהָרִי הַשְּׂכֵחָה
28 הִיא מְעוֹלָם הַקְּלִיפּוֹת¹⁰ וְאִם כֵּן
29 אֵינָה דְבַר רָאוּי וְרָצוּי, וּבְכֹל זֹאת, יִשְׁנוּ
30 לִימּוּד כֹּזֵה שְׂכַדָּאי לְשִׁכּוּחַ, אֲבָל הוֹיֹת
31 מְשַׁכִּיחַ לִימּוּד טוֹב וְרָאוּי שֶׁלֹּא כְּרָאוּי
32 לְשִׁכּוּחַ. וְלִכֵּן צְרִיכָה לְהוֹיֹת
33 כְּתִישַׁת הֵינִי (שְׁזֵהוּ עֵנִין
34 דְּ"כְּתִישַׁת" כְּמוֹבֵן שֶׁל בִּיטוּל
35 וְהַכְנָעָה), שְׁזֵהוּ עֵנִין דְּאֵתְפַּסְיָא
36 סִטְרָא-אַתְרָא, כְּפִיִּית וְהַכְנָעַת הַצַּד
37 הָאֲחֵר, הַמְּנַגֵּד לְקְדוּשָׁה עַל-יְדֵי
38 בְּרוּר הַגּוֹף וְהִנְפֵּשׁ הַבְּהִמִית
39 כּוֹי הַפּוֹרֵת הַטּוֹב שְׁבָהֵם מֵהָרַע שְׁבָהֵם
40 וְהַעֲלֵאתוֹ לְקְדוּשָׁה, וְעַל-יְדֵי-זֶה

מְתַגַּלְהַ הַשְּׂמָן הַטָּמוּן בּוֹיִתִּים (שְׁלֹא זֹו בְּלִבְד שְׂאֵינּוּ מֵר, אִף
שְׁהוּיַת מֵר, הָרִי הַשְּׂמָן שְׁבַתְּוֹ (הַיּוֹצֵא עַל-יְדֵי כְּתִישָׁה), לֹא רַק שֶׁהַשְּׂמָן אֵינוֹ
מֵר אֲלֵא אֲדָרְבָּה, יֵשׁ בּוֹ עֵנִין הַמְּתִיקוֹת¹¹), שְׁעֵנִינוּ שֶׁל הַשְּׂמָן
הַמְחוּק בְּסִפְרוֹת הוּא בְּחִינַת הַחֲכָמָה¹² (שְׁלֹכֵן בִּינְיָוֹד לְוִיַת
הַמְשַׁכַּח תְּלִמּוּד שֶׁל שְׁבָעִים שָׁנָה, שְׂמָן
הוֹיֹת מְחִזֵּיר תְּלִמּוּדוֹ שֶׁל
שְׁבָעִים שָׁנָה⁸, וְכִינֵן שְׁבַכְחוֹ
לְהַחֲזִיר תְּלִמּוּדוֹ, הָרִי מוֹבֵן
שֶׁהוּא לְמַעַלָּה מְמַנּוּ, לְמַעַלָּה
מֵהַתְּלִמּוּד עֲצֵמּוֹ לְפִי שְׁעֵנִינוּ שֶׁל
הַשְּׂמָן הוּא לֹא רַק בְּחִינַת
הַחֲכָמָה הַגְּלוּיָה עֵנִינוּ שֶׁל הַתְּלִמּוּד,
אֲלֵא גַם בְּחִינַת 'חֲכָמָה
סְתִימָאָה'¹³ חֲכָמָה 'סְחוּמָה'
וְנַעֲלָמָה, חֲכָמָה שֶׁלְמַעַלָּה מְגִילּוּי),
שֶׁהוּא עֵנִין הַבִּיטוּל לְאֵלְקוֹת
וְהַבִּטוּל הוּא לְמַעַלָּה מֵהַשְּׂכַל.
וְאֹפֶן הַשְּׂנִי¹⁴, בְּבִיאוֹר עֵנִינוּ שֶׁל
שְׂמֵן זֵית עַל-פִּי חֲסִידוֹת הוּא שֶׁהֵינִי
הוּא לְמַעַלָּה בְּמִדְרֵגָה מֵהַשְּׂמָן
וְהֵינּוּ מְצַד פְּנִימִיּוֹת הַעֲנִינִים
לְמַעַלָּה בְּרוּחָנוּיֹת, דְּכִינֵן שֶׁהֵינִי
הוּא הַמְּקוֹר שֶׁמְמַנּוּ בָּא וְיוֹצֵא
הַשְּׂמָן, הָרִי הוּא הוֹיֹת לְמַעַלָּה
מְמַנּוּ. וְלִהְעִיר מִמֶּה שֶׁכְּתִב
הַ'פְּרָדִס'¹⁵ בְּעֵנִין יְסוּד וּבְנֵן,
שְׂמָה שֶׁלְמַטָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה
מְקוּמוֹ בְּתַחֲתִית וְהוּא נְחוּת
בְּמַעֲלָה, הִנֵּה לְמַעַלָּה הוּא
הַעֲלִיּוֹן. כְּמוֹ הַיְסוּד, שֶׁלְמַטָּה
בְּבִינֵי גִשְׁמִי הוּא בְּתַחֲתִית הַבְּנֵן
וְנִרְאֵה פְחוּת חָשׁוּב מֵהַבְּנֵין עֲצֵמּוֹ,
אֲבָל לְמַעַלָּה בְּאֵלּוֹקוֹת הוּא
הַיְסוּד בְּמִדְרֵגָה נְעֻלִית יוֹתֵר,
לְמַעַלָּה מֵהַבְּנֵן. וְעַל-דִּרְדֵּר-זֶה
בְּנוֹגַע לְזֵינִי שֶׁהוּא מְקוֹר
(יְסוּד) הַשְּׂמָן, שֶׁבְּפִשְׁטוֹת

(8 הווריות יג, ב. 9) תהלים צ, י. (10) תו"א שם פא, סע"ג. קי, ד. תניא פל"ז (מז, א). (11) ראה גם ביאורו"ז להצ"צ ח"א ע' שכד. ד"ה הללו את ה' תשל"א (תורת מנחם - ספר המאמרים תשרי ע' קצא). (12) תו"א שם. וראה לקו"ת בהעלותך לו, ב. ועוד. (13) לקו"ת שם לא, א. (14) ראה גם אוה"ת פרשתנו ע' א'תקמו. ד"ה הללו את ה' הנ"ל. (15) שער כג (שער ערכי הכינויים) ערך יסוד. וראה סה"מ תרצ"א ע' שיח. וש"נ.

ואתה תצוה את בני ישראל וגו'

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 הענינים כפי שהם למטה בגשמיות, הנית הוא במדרגה
2 תחתונה מהשמן והשמן נחשב יותר מהזית, אבל בפנימיות
3 הענינים כפי שהם למעלה, הנית הוא במדרגה עליונה
4 יותר מהשמן].
5 והינו, שקכל שגדלה מעלת
6 השמן, בחינת החכמה (כולל
7 גם 'חכמה סתימאה', חכמה
8 'סתומה' ונעלמת שלמעלה מגילוי
9 פנ"ל הנעלית מחכמה סתם), הנה
10 הנית שהוא מקור השמן הוא
11 במדרגה נעלית יותר שהרי
12 בדרך כלל המקור נעלה מהדבר הבא
13 מהמקור. ועל-פי-זה, גם ענין
14 המרירות (החשף) שבזית אינו
15 חסרון (כפי שהוא לפי האופן הראשון
16 שהשמן נעלה מהזית, כי הזית מר
17 והשמן מתוק, כמבואר לעיל) אלא
18 רומז על מדרגתו הנעלית של
19 הזית, שהוא מבחינת הכתר
20 בחינת יתר עליון שלמעלה
21 מהספירות שלמעלה מהחכמה
22 (שמן), וכמו שכתוב¹⁶ על
23 בחינה נעלית זו, בחינת הכתר, וזהו
24 אור אלוקי נעלה שעליו נאמר וְשַׁת
25 חֶשֶׁף סְתָרוֹ, שנקרא חשף
26 להיותו מופשט מכל גדר של
27 אור הפא בגילוי¹⁷ והוא 'חשוף'
28 ונסתר.
29 (ג) ויש לומר שבזה בשני
30 האופנים האמורים לגבי היחס של
31 הזית והשמן ומי מהם נעלה יותר
32 תלוי גם הפירוש ד"שמן זית
33 וְ, אם "זך" קאי מכיון על
34 השמן, בפירוש רש"י וְשֵׁשׁ
35 בו בפירוש רש"י, עם היותו בעיקר
36 פשוטו של מקרא גם סודות
37 התורה, כפי שמוכח פעמים רבות
38 בשיחות של הרבי שבפירוש רש"י על
39 התורה יש גם "ינה של תורה]
40 שהכוונה היא שהשמן הוא זך נקי
41 וצולל בלי שמרים, או שקאי
42 או ש"ך" מכיון על הזית,

כפירוש האבן-עזרא [שגם בפירוש יש סודות התורה,
וכפי שמצינו שפירושיו הובא ונתבאר ב'דברי אלקים'
חיים' תורת החסידות בכמה מקומות (ולקעיר כמה שכתב
עליו על האבן-עזרא אדמו"ר האמצעי¹⁸ (ולעת-עתה לא
מצאתי זה במקום אחר¹⁹)
שפסר נפשו על קדוש
(השם)] שצריך לקחת לשמן
למאור בבית המקדש הנגזרים של
הזית שהם "זכים" שאין בהם
עפוש או שלא נאכלה
קצתם, ומהם יעשו השמן
כו'.
והולך ומבאר את הקשר בין שני
הפירושים ב"ך" ושני האופנים
האמורים ביחס שבין השמן והזית.
והענין בזה, שלפי פשטות
הענינים, שהזית שמעלים
ומסתיר על השמן הנמצא בחוכו,
מורה על הגוף והנפש
הבהמית שמעלימים
ומסתירים על אור הנשמה
המלוכשת בתוך הגוף והנפש הבהמית,
צריכה להיות זהירות
מיוחדת בבחירת הזית שממנו
יבוא השמן, שהזית עצמו יהיה
זך (כפירוש האבן-עזרא), כי
כאשר הזית אינו זך, והינו
שהגוף והנפש הבהמית אינם
מזופכים ומעודנים כלל, אלא
הם בתוקף התמריית ובמצב
הזה ישנו העלם והסתר גדול ביותר על
אור הנשמה, הנה לפעמים יכול
להיות שגם העצה ד'מבטשין
ליה' ביטול והכנעה של הגוף והנפש
הבהמית לא תועיל להתגבר על
תמריית הגוף והנפש
הבהמית.

29 עזרא), כי כאשר הזית אינו זך, והינו שהגוף והנפש הבהמית אינם מזופכים
30 כלל, אלא הם בתוקף התמריית, הנה לפעמים יכול להיות שגם העצה
31 ד'מבטשין ליה' לא תועיל להתגבר על תמריית הגוף והנפש הבהמית.

(16) תהלים יח, ב. וראה לקו"ת פקודי ג, ד. ובכ"מ. 17) ד"ה הללו שם. 18) שערי תשובה ח"א ה, ב. 19) ראה גם אג"ק ח"י ס"ע קסט.

ביאור בדרך אפשר

1 וְעַל-דֶּרֶךְ הַדְּרוֹעַ²⁰ בַּחֹרֶת הַחֲסִידוֹת בְּנוֹגַעַ לְקַלִּיפֹת עֲמָלָק,
 2 שֶׁבִּנְיָגוֹד לְקַלִּיפוֹת אַחֲרוֹת (כּוֹחוֹת שֶׁל הַיֶּסֶךְ הַקְּרוּשָׁה הַמַּעֲלִימִים עַל הַקְּרוּשָׁה
 3 כִּשֶׁם שֶׁהַקַּלִּיפָה מַכְסֶה אֶת הַפְּרִי) שֵׁישׁ דּוֹכִים לְבָרֵר אוֹתָם וְלִהְפֹּכֵם וְלִהְעֲלוֹתָם
 4 לְקְדוּשָׁה, 'קַלִּיפֹת' עֲמָלָק הִיא 'קַלִּיפָה' קֶשֶׁה בְּמִיּוֹחַד שְׁאִינֶן שׁוֹם דְּבָר
 5 הַמוֹעִיל לָזֶה כּוֹי וְאִין שׁוֹם דֶּרֶךְ
 6 לְחַקֵּן וְלִהְעֲלוֹת אוֹתָהּ, אֲלֵא
 7 שְׁבִירָתוֹ זֹהִי תִּקְנָתוֹ²¹ כִּשֶׁם
 8 שֶׁלְגַבֵּי כְלִים שֶׁנִּבְלַע בָּהֶם אִיסוּר יֵשׁ
 9 כְּלִים שֶׁאִפְשָׁר לְהַכְשִׁיר אוֹתָם עַל יְדֵי
 10 הַגַּעֲלָה אוֹ לִיבּוֹן אֲבָל כְּלֵי חֶרֶס אֵינֶן לוֹ
 11 הַכְשֵׁר אֲלֵא שְׁבִירָתוֹ הִיא תִּקְנָתוֹ, כִּךְ
 12 בִּיהַכְשׁוֹר וְתִיקוֹן רוּחָנִי, אִי אִפְשָׁר לְחַקֵּן
 13 אֶת קַלִּיפֹת עֲמָלָק אֲלֵא רַק 'לְשִׁבוֹר'
 14 וּלְבַטֵּל אוֹתָהּ לְגַמְרִי.
 15 וְלָכֵן יֵשׁ צוּרָךְ שֶׁהַזֵּית עֲצָמוֹ
 16 הַרְבֵּי הַמַּסְתִּיר עַל הַשֶּׁמֶן יִהְיֶה זָךְ
 17 וּמַעֲרוֹן, וְאֵז בְּנֹדָאֵי תוֹעִיל
 18 הַכְּתִישָׁה כּוֹי כַּמּוֹר שֶׁכֹּאשֶׁר הַגּוֹף
 19 וּנְפֶשׁ הַבְּהֵמִית הֵם לֹא חוֹמוֹרִים
 20 בְּמִיּוֹחַד, אֲזִי הַכְּתִישָׁה וְהַבִּיטוּל
 21 מוֹעִילִים לְהַאִיר בּוֹ אֶת אוֹר הַנִּשְׁמָה
 22 לְעֵשׂוֹתוֹ כְּלֵי לְאַלְקוֹת.
 23 אֲבָל מִצַּד פְּנִימִיּוֹת הָעֵנָנִים,
 24 שֶׁהַזֵּית הוּא לֹא הַעֵלֶם וְהַסְתֵּר עַל
 25 הַשֶּׁמֶן אֲלֵא לְהִיפֵךְ בְּחִינַת "יֵשֶׁת
 26 חֲשֵׁךְ סִתְרוֹ", חוֹשֵׁךְ שֶׁלְמַעַל
 27 מֵאוֹר וְגִילּוֹי שֶׁהוּא לְמַעַל גַּם
 28 מִהָאוֹר הַשֵּׁיף לְהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת
 29 הָעוֹלָמוֹת, הָאוֹר הָאֱלוּקִי הַיּוֹרֵד
 30 וּמִשְׁתַּלְשֵׁל מִדְּרָגָה לְדְרָגָה וּמַעֲלוֹם
 31 לְעוֹלָם וְהוּא הַזֵּית שֶׁלְמַעַל מִסֹּדֵר
 32 הַשְׁתַּלְשְׁלוֹת תְּכֵלִית הַקְּדוּשָׁה
 33 וְהַבִּיטוּל, אֵינֶן צוּרָךְ בְּזִהְיֹת
 34 וְדִקְדוּקָה בְּנוֹגַעַ לְזֵית עֲצָמוֹ
 35 שִׁיהִי זָךְ וּמַעֲרוֹן שֶׁהִי מְדוּבָר
 36 בְּדִרְגָּה נְעִלִית בִּיּוֹתוֹ, אֲלֵא רַק
 37 בְּשִׂיכוֹת לְשֶׁמֶן הַבָּא מִמְּנוֹ,
 38 שֶׁהוּא עֵנָן הַמְשַׁכָּה מֵהָאוֹר
 39 שֶׁלְמַעַל מִסֹּדֵר הַשְׁתַּלְשְׁלוֹת
 40 לְבַחֲבִינַת הַחֲכָמָה, הַרְאוּשׁוֹה מִבֵּין
 41 עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת שֶׁל 'סֹדֵר הַשְׁתַּלְשְׁלוֹת' שֶׁהִיא הַחֲכָמָה רְאִישִׁית הַגִּילּוֹי
 42 בְּהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת, וְיֵשׁ לָהּ שִׂיכוֹת לְעוֹלָמוֹת, לֹא כִּמוֹ הַזֵּית שֶׁהוּא

ביאור בדרך אפשר

בַּחֲבִינָה שֶׁלְמַעַל מֵהָעוֹלָמוֹת, וְלָכֵן צְרִיכָה לְהִיּוֹת זִהְיֹת שֶׁהַשֶּׁמֶן
 וְהַבִּיטוּל יִהְיֶה נָקִי מִכָּל תַּעֲרׁוּבוֹת שֶׁל דְּבָרִים הַסּוֹתְרִים לְבִיטוּל, זָךְ
 בְּלֵי שְׁמָרִים הַנוֹסְפִים עַל הַשֶּׁמֶן עֲצָמוֹ (כְּפִירוּשׁ רַש"י, שְׁפִירוּשׁוֹ
 הוּא יֵינָה שֶׁל תוֹרָה²², שֶׁהוּא יֵינֶן מוֹרָה עַל הַסּוֹד, "נִכְנַס יֵינֶן יֵצֵא
 סוֹד", עֵנָן הַסּוֹד וְהַפְּנִימִיּוֹת
 בְּפְנִימִיּוֹת הַתוֹרָה גּוֹפָא עֲצָמָה,
 וְלָכֵן מְפָרֵשׁ רַש"י אֶת הַפּוֹסֵק עַל-
 פִּי פְּנִימִיּוֹת הָעֵנָנִים).
 וְיֵשׁ לְבָאֵר הַדִּיּוּק בְּפִירוּשׁ רַש"י
 הָאִמּוֹר עַל "שֶׁמֶן זֵית זָךְ" בְּשִׁלְיֹת
 עֵנָן הַשְּׁמָרִים דְּוָקָא, שְׁאִינָם
 תַּעֲרׁוּבָת דְּבָר זָר שְׁבֵא לְחוּךְ הַשֶּׁמֶן
 מִבְּחוּץ, אֲלֵא הַשְּׁמָרִים בְּאִים
 מִהַזֵּית עֲצָמוֹ וּבְכָל זֹאת מְצִיאוֹתָם
 הִיא סְתִירָה לְשֶׁמֶן זָךְ וְטָהוֹר, וְהַיְנִי
 בְּמִשְׁמַעוֹת הַפְּנִימִיּוֹת שֶׁל הַדְּבָרִים
 שֶׁהַזֵּית הוּא הָאוֹר הָאֱלוּקִי שֶׁלְמַעַל
 מִסֹּדֵר הַשְׁתַּלְשְׁלוֹת, וְהַשֶּׁמֶן הוּא
 סְפִירַת הַחֲכָמָה, הַתַּחֲלַת סֹדֵר
 הַשְׁתַּלְשְׁלוֹת, לְפִי שְׁמִצַּד סְפִירַת
 הַחֲכָמָה (שְׁמֶן) אֵינֶן מְקוּם
 לְמְצִיאוֹת שֶׁל דְּבָר זָר (נְפִרָד)
 מִמֶּשׁ וְאֵינֶן צוּרָךְ לְשַׁלּוֹל אוֹתוֹ
 (וְכִידוּעַ שְׁבַעֲוֹלָם הָאֲצִילוֹת,
 שְׁכַלְלוֹתוֹ הוּא בְּחִינַת
 הַחֲכָמָה²³, כַּמּוֹרָר בַּחֲסִידוֹת
 שְׁקִימָת חֲלוּקָה כְּלִלִית בֵּין אֲרֻבַּע
 הָעוֹלָמוֹת הַכְּלִלִים כִּךְ שְׁעוֹלָם הָאֲצִילוֹת
 (אֵף שֶׁכַּמוּבָן יֵשׁ בּוֹ אֶת כָּל עֶשֶׂר
 הַסְּפִירוֹת) הוּא עֵנָן הַחֲכָמָה (עוֹלָם
 הַבְּרִיאָה - בִּינָה, עוֹלָם הַיְצִירָה -
 מִיּוֹדוֹת, עוֹלָם הַעֲשִׂיָה - מַלְכוּת)
 וּבְעוֹלָם הָאֲצִילוֹת לֹא יִגְוָרָךְ רַע²⁴
 אֵינֶן שׁוֹם מְצִיאוֹת שֶׁאֵינָה בְּטֵלָה
 לְאֱלוּקוֹת בַּחֲכָלִית הַבִּיטוּל, פִּינֶן
 שְׁמֵאִיר בְּהַ סְפִירַת הַחֲכָמָה אוֹר-
 אֵינֶן-סוֹף שֶׁהוּא לְבָדוֹ הוּא
 וְאֵינֶן זוֹלָתוֹ וְאֵינֶן שׁוֹם מְצִיאוֹת
 שֶׁנִּפְרַדָּת מֵאֱלוּקוֹת (שְׁזוּהִי מְדֻרְגָּת
 הַחֲכָמָה)²⁵, אֲלֵא שְׁמִצַּד שִׂיכוֹתָהּ
 לְעוֹלָמוֹת - שֵׁיף בְּהַ שְׁמָרִים, שֶׁהֵם דְּבָר זָר בְּעֶרְךָ
 הַשֶּׁמֶן, שְׁזוּהִי מְדֻרְגָּת הַחֲכָמָה עֲצָמָה (וּבְמִכְּל-
 שְׁכֵן מִזֵּה שְׁאִפִּילוֹ בְּנוֹגַעַ לְחֲכָמָה סְתִימָאָה,
 אֵיתָא בְּזַהְרָה²⁶ דְּשְׁקִיט וְאֲשַׁתְּפִיף בְּאַתְרֵיהּ, כְּחַמְר
 שִׂיכוֹתָהּ שֶׁל סְפִירַת הַחֲכָמָה לְעוֹלָמוֹת - שֵׁיף בְּהַ שְׁמָרִים, שֶׁהֵם
 דְּבָר זָר בְּעֶרְךָ הַשֶּׁמֶן, כְּלוּמַר, לֹא דְבָר זָר וְחִיצוֹנִי מִמֶּשׁ, אֲלֵא דְבָר זָר

(20) סה"מ תרס"ה ס"ע רטז ואילך. ובכ"מ. (21) ע"פ כלים רפ"ב. (22) "היום יום" כט שבט. (23) ראה אוה"ת בראשית ח"ג תקסה, א. סה"מ תרל"ח ע' קפא. (24) תהלים ה, ה. וראה לקו"ת במדבר ג, ג. (25) תניא פ"ה בהגהה. (26) ח"ג קכת, ב (אד"ר).

ואתה תצוה את בני ישראל וגו'

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

42 ויבן על־פי המבאר ב'לקוטי תורה'³⁰ לאדמו"ר הזקן בענין
 43 שיעור פנינת, שפנינת הוא בחינת יו"ד דשם ה'נ'י³¹, שאינו
 44 צמצום גמור של האור האלוקי האין־סופי אלא רק על־דרך
 45 "לעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה" כו'³², וכאשר
 46 הרב מוטר לתלמיד רעיון מטויים בדרך
 47 קצרה זה אמנם קיצור ביחס לאורך
 48 ולרוחב ולעומק של הרעיון אבל
 49 הקיצור מכיל את העניין כולו וזה רק
 50 קיצור ולא צמצום והינו, שגם
 51 שיעור מועט כולל בתוכו
 52 הרבה כו', ועד להמשכה
 53 עצומה עם כל החוקף והערך שיש
 54 באריכות הדברים (פחלשון
 55 ב'לקוטי תורה'³⁰), והינו לפי
 56 ששרש ההמשכה של האות יו"ד
 57 של שם הוי' הוא מלמעלה
 58 מסדר השתלשלות.
 59 ועל־פי־נה מוכן גם בנוגע
 60 לדייק הלשון "טפה". ומדיק
 61 רש"י בפירושו, כאמור, "טפה
 62 ראשונה", כי בטפה יש שתי
 63 מדרגות. טפת ה'יסוד' שעל־
 64 ידה היא ההמשכה מזעיר־
 65 אנפין המידות העליונות (הנקראות
 66 'פנים קטנות' כי ביחס לאור המאיר
 67 במוחין, אור המידות הוא 'קטן'
 68 ומועט) לבחינת מלכות (וזהו
 69 ענין השמן השני שפשר
 70 למנחות אך לא להדליק בו את
 71 המנורה), וטפת ה'יסוד' אבא,
 72 שהוא ענין ההמשכה של אור
 73 אלוקי מבחינת החכמה (וזהו
 74 ענין השמן הראשון שפשר
 75 למנורה). וזהו הדייק ברש"י
 76 "טפה ראשונה", שרומז על
 77 המשכת החכמה (ולא על
 78 ההמשכה מזעיר־אנפין,
 79 שזוהי הטפה השנייה והיא
 80 בדרגה נמוכה יותר).
 81 ד) והנה קדי לבא לבחינה
 82 היותר נעלית ד'שמן זית זך", לפי כל הפירושים האמורים לעיל,

1 יחסית לשמן שזוהי מדרגת החכמה עצמה וברוחניות הכוונה
 2 שבספירת החכמה, בגלל שבכל אופן יש לה שייכות לעולמות, צריך לשלול
 3 עירוב של דבר זר לגבי החכמה עצמה, היינו שלא תהיה בה תערובת של דבר
 4 כלשהו שאינו בטל לאווקות לגמרי (ובמפל־שפן מנה שאפילו
 5 בנוגע לחכמה סתימאה',
 6 חכמה 'סתומה' ונעלמת הנעלית
 7 מחכמה סתם איתא מוכב בזהר'²⁶
 8 דשקית ואשפתיה באתריה,
 9 פחמר טב על דורךא כו'
 10 שקט ונמצא במקומו כיון טוב על
 11 שמרים, "שוקט על שמריו" (שזוהו
 12 ענין השמרים), ואם ביחכמא
 13 סתימאה' יש 'שמרים' ועל־אחת
 14 פמה־וכמה שבבחינת
 15 החכמה סתם, כפי שהיא ראשית
 16 גילוי הספירות ושייכת לעולמות שפך
 17 ענין של שמרים ורק חכמה שהיא
 18 כ"שמן זית זך" נקיה וטהורה משמרים.
 19 וכל זה שפך רק בענין השמן,
 20 בחינת החכמה, מה־שאין־כן
 21 בענין הזית שהוא מקור
 22 החכמה, לא שפך אפילו ענין
 23 של שמרים ולכן אין צורך להדגיש
 24 ולהזהיר שהזית צריך להיות זך' כי
 25 מלכתחילה אין בו שום תערובת של
 26 דברים אחרים).
 27 ויש להוסיף ולבאר גם הדייק
 28 בלשון רש"י ששמן זית זך' הוא
 29 "טפה ראשונה" היוצאת מהזית
 30 (ולא הראשון סתם, בלשון
 31 המשנה²⁷ והרמב"ם²⁸ בענין
 32 זה), דלקאורה אינו מוכן
 33 דיוק הלשון "טפה", שחרי
 34 אין זה הכמות של "טפה" בלבד
 35 לפי ערך פמות השמן הדרוש
 36 להדלקת המנורה אפילו
 37 ללילה אחד ששיעורו חצי
 38 לוג²⁹ (שיעור הלוג נזכר בתורה,
 39 לגבי קרבן מצורע עני, ושיעור חכמים
 40 שהוא כשיעור שש ביצים, וכמות
 41 השמן הדרושה כדי שהמנורה תדלק 'מערב עד בוקר' היא חצי לוג).

(27 מנחות פו, א. וראה גם פירש"י אמור כד, ב. 28) ה' איסורי מזבח פ"ו ה"ח. 29) משנה מנחות פח, א. גמרא שם פט, א. 30) גשא כז, ד. 31) רע"מ פ' פנחס (רמד, ב. רמז, ב) ופ' עקב (ערב, א) - לקו"ת שם. 32) פסחים ג, ב. חולין סג, א. וראה לקו"ת בשלח א, א. ביאורי הזהר פ' אחרי לאדמו"ר האמצעי (עו, ד) ולאדמו"ר הצ"צ (ח"א ע' שסג). ד"ה וידבר אלקים אכה"ד תשכ"ח פ"ג (תורת מנחם - ספר המאמרים סיון ע' שכח).

שבת פרשת תצוה, י"א אדר-ראשון, ה'תשכ"ה

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 צִרְיָה לְהִיּוֹת הַעֲגִינֵי דְ"כְתִית", שֶׁהוּא עֲגִינֵי כְתִישַׁת הַיִּזְיַת כּוּי
2 להוציא ממנו את השמן. וְעֲגִינֵי זֶה הַצּוּרֵךְ לַכְתוּשׁ אֵת הַיִּזְיַת הוּא לֹא רַק
3 בְּנוֹגֵעַ לַיִּזְיַת כְּפִי שֶׁהוּא בַּמְדַּרְגָּה הַתְּחִתוֹנָה, שֶׁהַמְרִירוֹת שֶׁל
4 הַיִּזְיַת מוֹרָה עַל בְּחִינַת הַשּׁוֹכָא וּמְרִירוֹ דְסִטְרָא-אַחְרָא,
5 הַחוּשֵׁךְ וְהַמְרִירוֹת שֶׁל הַסִּטְרָא-אַחְרָא,
6 הַצַּד הַאֲחֵר שְׂאִינּוּ צַד הַקְדוּשָׁה וְהוּא
7 מַעֲלִים וּמַסְחִיר עַל הָאוֹר הָאֱלֹקִי,
8 וּכְתִישַׁת הַיִּזְיַת הוּא עֲגִינֵי
9 דְאַתְּכַפְיָא סִטְרָא-אַחְרָא כְּפִייהּ
10 וְהַכְנַעָה שֶׁל הַיִּפֶךְ הַקְדוּשָׁה (כַּנִּ"ל)
11 סְעִיף (ב), אֲלֵא גַם כְּפִי
12 שֶׁהַיִּזְיַת הוּא בַּמְדַּרְגָּה
13 הַעֲלִיוֹנָה, מְקוֹר הַשְּׂמֵן וְלִכּוֹן
14 הוּא נֹעַל מִהַשְּׂמֵן עֲצֻמוֹ, וְהַמְרִירוֹת
15 שֶׁבּוֹ מוֹרָה עַל בְּחִינַת "יִשַׁת הַשֶּׁךְ
16 הַשֶּׁךְ סִתְרוּ", הַעֵלֶם וְהַסְחֵר
17 לַמַּעֲלִיחוֹת, הַעֵלֶם שֶׁלֹּמַעֲלָה מִגִּילוי,
18 וְעַד שֶׁמִּצַּד גּוֹדֵל מַעֲלָתוֹ שֶׁל
19 הַיִּזְיַת לֹא שִׁיךְ בּוֹ אֲפִילוֹ עֲגִינֵי
20 שֶׁל שְׂמֵרִים כְּמוֹ בַּשְּׂמֵן (כַּנִּ"ל)
21 שֶׁלֹּפִי פִירוּשׁ רַש"י מֵטַעַם זֶה אֵין
22 הַתּוֹרָה שׁוֹלֵלֶת אֵת הַשְּׂמֵרִים בִּיחֹס לַיִּזְיַת
23 אֵלֶּא בִיחֹס לַשְּׂמֵן), מְכַל-מְקוֹם
24 צִרְיָה לְהִיּוֹת גַּם בִּיזְיַת בְּדַרְגָּה
25 נַעֲלִית זֶה עֲגִינֵי שֶׁל כְּתִישָׁה,
26 שֶׁהוּא עֲגִינֵי הַבֵּיטוּל
27 (וְאַדְרָבָה, הַעֲגִינֵי דְ"כְתִית"
28 הוּא לֹא בְּנוֹגֵעַ לַשְּׂמֵן, אֲלֵא
29 בְּנוֹגֵעַ לַיִּזְיַת דְּוָקָא).
30 וְהוּלֵךְ וּמִבְּאֵר אֵת מִשְׁמַעוֹת עֲנִינּוּ שֶׁל
31 "כְּתִית", כְּתִישָׁה וּבֵיטוּל בְּרוּחַנוּת
32 הַעֲנִינִים, וּמְדוּעַ יֵשׁ בָּהּ צוּרֵךְ בַּכֶּךְ
33 בְּדַרְגָּה כִּהַ נַעֲלִית כְּמוֹ הַיִּזְיַת, אֹר
34 שֶׁלֹּמַעֲלָה מִסֹּדֵר הַשְּׁתַלְשֻׁלוֹת.
35 וְהַעֲגִינֵי בְּזָה, שֶׁאֵף שֶׁמְדַרְגָּת
36 הַחֲכָמָה (שְׂמֵן) הִיא תְּכָלִית
37 הַבֵּיטוּל, וְעַל-אַחַת-כַּפְּמָה-
38 וּכְפָמָה מְקוֹר הַחֲכָמָה (וַיִּזְיַת),
39 וּבְכַפְרֵט שֶׁלְאַחֲרֵי-זֶה הוּא צָרִיךְ
40 לְהִבְיָא אֵת הַשְּׂמֵן אֶל מִשָּׁה
41 ("וַיִּקְחוּ אֵלָיךְ גֹּי"), שֶׁעֲגִינּוּ
42 הוּא תְּכָלִית הַבֵּיטוּל, כְּמוֹ

שְׂכַתוֹב³³ שְׂמֵשָׁה וְאֶהוּן אִמְרוּ עַל עֲצֻמֵּי וְנִחְנוּ מָה, כְּלוֹמֵר מָה אֲנַחְנוּ
חֲשׁוּבִים, וְנִמְצָא שְׂמִלְכַתְחִילָה מְדוּבָר בְּמִדְרָגוֹת שֶׁל בֵּיטוּל מוּחַלֵּט לְאֱלֹקוֹת,
מְכַל-מְקוֹם צִרְיָה לְהִיּוֹת גַּם הַבֵּיטוּל דְ"כְתִית" (בֵּיטוּל
שֶׁנִּי), שֶׁהוּא הַבֵּיטוּל דְתִשׁוּבָה, כְּפִי שֶׁמִּצַּדוֹ שֶׁגַּם אֲצֵל
מִשָּׁה רַבְּנֵי שְׂבִיחָה עִם גּוֹדֵל מַעֲלָתוֹ
וְהַבֵּיטוּל הַמוּחַלֵּט שֶׁל הוֹצֵרָה
לְהִיּוֹת עֲגִינֵי שֶׁל תִּשׁוּבָה³⁴,
וּבְלִשׁוֹן הַזֶּה הַשְּׂמֵן בָּא כְּדִי
לְאַתְכָּא צִדִּיקָא בְּתִיבְתָא³⁵,
לְהַשִּׁיב צִדִּיקִים (שֶׁלֹּא שִׁיבִים כֻּלָּל
לְחֵטָא וְעוֹן) בְּתִשׁוּבָה, כִּי הַצִּדִּיק -
עִם הַיִּזְיַתוֹ בְּתְכָלִית הַבֵּיטוּל
לְאֱלֹקוֹת, וְאִינוּ שִׁיךְ לְעֲגִינֵי
שֶׁל יִשׁוּת וּפִירוּשׁ מֵאֱלֹקוֹת - הַרִי
גַּם הַבֵּיטוּל שֶׁל הוּא בְּאִיזָה
צִיּוֹר, חֲבִינִית וְהַגְדֵּרָה מִטּוֹיִמָת,
וְלִכּוֹן צִרְיָה לְפַעוּל בְּעֲצֻמוֹ
הַעֲגִינֵי דְ"כְתִית" (עַר דְּאַרְף
זִיךְ עֲרִשְׁט אֲעֲשׂוּיִסְן עֲלִי
דְּוָקָא לַכְתוּשׁ אֵת עֲצֻמוֹ) מְכַל
עֲגִינֵי שֶׁל צִיּוֹר, שֶׁהַבֵּיטוּל שֶׁל
יְהִי מַעַל כֹּל צִיּוֹר וְהַגְדֵּרָה שְׂזָהוּ
עֲגִינֵי הַבֵּיטוּל דְתִשׁוּבָה, שְׂזָהוּ
תְּנוּעָה שֶׁל הַעֲדָר שְׂבִיעוֹת
רְצוֹן עֲצֻמִּית וּבֵיטוּל כֹּל פִּרְשׁ וְהַגְדֵּרָה
שֶׁל הַמִּצִּיאוֹת הַאִישִׁית, "אַסוּרָה
מִכָּאֵן לְהַתְקַרֵּב שָׁם"³⁶,
כְּפִירוּשׁ רַש"י עַל דְּבָרֵי מִשָּׁה רַבְּנֵי
כְּשֶׂרָא אֵת הַסֵּנָה בּוֹעֵר וְלֹא נִשְׂרַף,
"אַסוּרָה נָא וְאַרְאֵה...", הֵינּוּ הַתְּרַחֲקוֹת
מִהַמִּצַּב הַנוֹכַחִי וּמַעֲבֵר לַמִּצַּב אַחֵר,
עֲנִין הַתִּשׁוּבָה.
וְעַל-פִּיזָה יֵשׁ לְבָאֵר גַּם
מֵאַמֵּר כ"ק אֲדָמוּר
(מְהוֹרֵשׁ"ב) נִשְׂמָתוֹ-עֲדָן³⁷
אוֹדוֹת גִּילוּי הַתְּסִידוֹת עַל-יְדֵי
אַדְמוּר הַזֶּקֶן, מִיִּסְדֵּי חֲסִידוֹת חֲב"ד,
שֶׁהַתְּחִיל בְּעֵקֶר לְאַחֲרֵי יִצְחָקוֹ
וְעַל-פִּיזָה יֵשׁ לְבָאֵר גַּם מֵאַמֵּר כ"ק אֲדָמוּר (מְהוֹרֵשׁ"ב) נִשְׂמָתוֹ-עֲדָן³⁷ אוֹדוֹת
גִּילוּי הַתְּסִידוֹת שֶׁהַתְּחִיל בְּעֵקֶר לְאַחֲרֵי פֶטְרִבּוֹרְג, מִהַ הַיִּזְיַת הַזֶּה כְּשִׁכּוֹתֵשִׁין

(33) בשלח טו, זח. (34) ראה לקו"ת שמע"צ צב, ב. (35) ראה לקו"ת דרושי שמע"צ שם. שה"ש נ, סע"ב. וראה זח"ג קנג, ב. (36) לשון רש"י שמות ג, ג. וראה ספר השיחות תש"ב ע' 46 ואילך. (37) ספר השיחות תורת שלום ע' 26.

ואתה תצוה את בני ישראל וגו'

יא

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

44 קָשָׁה וּמִצְוָה מוֹכֵן גַּם בְּנוֹגַע לְעִבּוּדַת כָּל אֶחָד וְאֶחָד
 45 מִיִּשְׂרָאֵל, גַּם מִי שֶׁלֹּא גִיעַ לַמְדִּיגָה גְבוּהָה זֶה, וְאַעֲלוּ הָעִבּוּדָה שֶׁל "כְּתִיבֵת"
 46 ו"כְּתִישָׁה" הִיא בְּיִטּוּל וְהִכְנַעָה בְּרַמָּה יוֹתֵר פְּשוּטָה שְׁאֵין לְהָשׁוּב בְּטַעוֹת
 47 שֶׁהַצֹּרֶךְ בְּעֵנָן דְּ"כְתִיבֵת" הַחֲבִטּוֹת הַמְצִיאוֹת וְהַיִּשׁוּת' הַאִישִׁית הוּא
 48 רַק בְּגִלְל הַהֲתַעֲסָקוֹת בְּעֵנָיִי
 49 הָעוֹלָם, בְּמִסְחָר, אֲכִילָה
 50 וְשִׁתְיָה וְשִׂאָר עֵנָיִי הַרְשׁוֹת
 51 שֶׁבָּהֶם הַקְדוּשָׁה וְהַאֲלוּקוֹת הֵם בְּהַעֲלֵם
 52 וְהַסְתֵּר וְלֹא תַחֲוֹשֶׁת בִּיטּוּל הֵם יְכוּלִים
 53 לַגְרוֹר אֶת הָאָדָם לִישׁוֹת וְהִיפֵךְ הַעִידוֹן
 54 וְהוֹיכּוֹךְ, אֲלֵא גַם בְּעֵסְקוֹ בְּעֵנָיִי
 55 קְדוּשָׁה, לִימּוּד הַתּוֹרָה,
 56 הַתְּבוּנָנוֹת בְּתַפְלָה וְקִיּוּם
 57 מִצְוָה בְּהִידוּר, עֵנָיִי קְדוּשָׁה
 58 שֶׁלְכַאוּרָה הַעִסּוֹק בָּהֶם מַעֲדָן וּמוֹכֵךְ
 59 וְלֹא לְהִיפֵךְ צָרִיף לְהִיּוֹת הָעֵנָן
 60 דְּ"כְתִיבֵת", הַבִּיטּוּל דְּתִשׁוּבָה
 61 גַּם בְּנוֹגַע לְצִיּוּר דְּקְדוּשָׁה, וְגַם
 62 דְּמוֹת וְתַבְנִיַת אִישִׁית בְּעֵנָיִי קְדוּשָׁה
 63 הָאָדָם נִדְרַשׁ לְבַטֵּל כִּי גַם זֶה קָשׁוּר
 64 לַגְדְרֵי הַמְצִיאוֹת הַאִישִׁית שֶׁלּוֹ לְוִלִי
 65 זֹאת, הִנֵּה בְּרִיבּוּי
 66 הַהֲשַׁמְלָשְׁלוֹת וִירִידָה מְדֻרָה
 67 לְדִרְגָה יְכוּל לְבֹא גַם לְבְּחִינַת
 68 הַנְּזִיחַת שְׁמַעֲלִים וּמִסְתִּיר כו'.
 69 (ה) אֲמַנָּם אִף שֶׁבְּפִרְסוּתֵי הַעֵנָן
 70 הַרוּחָנִי שֶׁל כְּתִישַׁת הַזֵּית קִיּוּם בְּעִבּוּדַת
 71 ה' בְּכָל הַמְדִּיגוֹת, כִּמְבֹאֵר לְעִיל
 72 בְּאִיכוּת, כְּלָלוֹת הָעֵנָן
 73 דְּכְתִישַׁת הַנְּזִיחַת ("כְּתִיבֵת")
 74 שֶׁלִּיו מְדוּבָר בְּפִרְשָׁה זֶה בְּתוֹרָה הוּא
 75 רַק פְּאֶשֶׁר צְרִיכִים לְהוֹצִיא
 76 מִמֶּנּוּ מִהוּיַת שְׁמֵן כְּדֵי לְהַאִיר,
 77 כְּלִשׁוֹן הַכְּתוּב "כְּתִיבֵת לְמֵאוֹר",
 78 הֵינּוּ "כְּתִיבֵת" כְּדֵי לְהַאִיר, שְׁזָהוּ
 79 עֵנָן הַדְּלָקָה הַמְּגוֹרָה,
 80 שֶׁהַפְּנֵה בְּזָה הִיא בְּשִׁבִיל
 81 לְהַאִיר אֶת הָעוֹלָם בְּרוּחָנוּת,
 82 לְהַבִּיא לְתוֹכּוֹ גִילּוֹי אֲלוּקוֹת, כְּמֵאֲמַר
 83 רְבוּתֵינּוּ ז'ל³⁹ לְגַבִּי הַדְּלָקָה
 84 הַמְּגוֹרָה לֹא לְאוֹרָה אֲנִי הַקְדוּשָׁה
 85 בְּרוּךְ-הוּא צָרִיף, וְלִכְן הִיּוֹ
 86 בְּבִית-הַמִּקְדָּשׁ חֲלוּנֵי שְׁקוּפִים אֲטוּמִים⁴⁰, כְּדֵי לְהוֹצִיא

1 מִהַמָּסַר שֶׁהִיא בְּעִיר פֶּטְרִיבּוּרְג, מֵהַ הַזֵּית הַזֶּה בְּשִׁתְּוֹתָשִׁין אוֹתוֹ
 2 הוּא מוֹצִיא שְׁמֵנוֹ כו'³⁸ כִּי עֵיקַר הַגִּילּוֹי וְהַפְּצַת מַעֲיָנוֹת הַחֲסִידוֹת
 3 'חֻצָּה', הַתְּחִיל בְּעֵיקַר לְאַחַר הַמָּסַר וְהַיִּסּוּרִים שֶׁעָבְרוּ עַל אֲדַמּוּר' הַזֶּקֶן שֶׁהֵם
 4 בְּבַחֲנֵת 'כְּתִישָׁה'.
 5 וּמִקְדִּים הַרְבֵּי הַרְשָׁב, הַגַּם
 6 שְׁקִישָׁה לֹאמַר כֵּן כִּי קָשָׁה לֹאמַר
 7 שֶׁאֲדַמּוּר' הַזֶּקֶן הִיּוֹ זֶקֶק לְכְתִישָׁה'
 8 וְבִיטּוּל, אֲבָל הָאֲמַת הוּא כֵּן.
 9 וְלִכְאוּרָה, לֹא רַק שְׁקִישָׁה
 10 לֹאמַר כֵּן, אֲלֵא אִי-אֶפְשֶׁר לֹא
 11 יִיטַח לֹאמַר כֵּן, שְׁהַרִי כְּתִישַׁת
 12 הַזֵּית הִיא דְּבַר נַחוּץ בְּגִלְל
 13 שֶׁהוּא מַעֲלִים עַל הַשְּׁמֵן, הֵינּוּ
 14 מִסְתִּיר עַל הָאוֹר, וְעַל-דֶּרֶךְ אֲעָא
 15 דְּלֹא סְלִיק בִּיהַ נְהוּרָא
 16 מְבַטְשִׁין לִיהָ⁵, עַץ שֶׁלֹּא עוֹלָה בּוֹ
 17 אוֹר מְבַקְעִין אוֹתוֹ, כִּמְבֹאֵר לְעִיל,
 18 וְאִיף שְׁזָה לֹאמַר זֹאת בְּנוֹגַע
 19 לְרַבְּנּוֹ הַזֶּקֶן וְכִי הִיּוֹ בּוֹ חֲסִידוֹשׁוֹם
 20 חִיסּוֹן שְׂכִידֵי לְתַקְנּוֹ הִיּוֹ זֶקֶק
 21 לְבִיטּוּשׁ וְהָרִי לֹא יִיטַח לֹאמַר כֵּן!
 22 אִף הָעֵנָן הוּא, שֶׁהַפְּנֵה בְּזָה
 23 לְבִיטּוּל דְּ"כְתִיבֵת" שְׁצָרִיף
 24 לְהִיּוֹת גַּם בְּדִרְגָּה הַיּוֹתֵר
 25 עֲלִיּוֹנָה דְּזֵית, מְקוֹר הַשְּׁמֵן,
 26 עַל-דֶּרֶךְ הַמְּבֹאֵר לְעִיל לְגַבִּי מִשֶׁה רַבְּנּוֹ
 27 וּבְעֵנָן הַתְּשׁוּבָה כְּפִי שֶׁהוּא אֲצֵל
 28 הַצִּדִּיקִים, שְׁזָהוּ הַבִּיטּוּל
 29 דְּתִשׁוּבָה (שְׁדוּגְמָתוֹ הוּא עֵנָן
 30 הַיִּסּוּרִים וְהַמְּסִירוֹת נְפִשׁ'
 31 שְׁבַמְאָסֶר שֶׁל רַבְּנּוֹ הַזֶּקֶן) שְׁצָרִיף
 32 לְהִיּוֹת "כְּתִיבֵת" בְּאוֹפֵן כִּזֶּה גַּם
 33 אֲפִילוֹ אֲצֵל מִשֶׁה רַבְּנּוֹ כו'.
 34 וְיֵשׁ לֹאמַר בְּכֹנֶת דְּבָרֵי
 35 אֲדַמּוּר' הַרְבֵּי הַרְשָׁב בְּנִשְׁמָתוֹ'
 36 עֵדָן "שְׁקִישָׁה לֹאמַר כֵּן",
 37 שְׁזָהוּ לְפִי שְׁבִדְבָרֵי רַצָּה
 38 לְעוֹרֵר אֶת הַשּׁוֹמְעִים אֶת שִׁיחָתוֹ עַל
 39 עִבּוּדָה זֶה (לְאַתְבָּא צִדִּיקָא
 40 בְּתִיבְתָא לְעוֹרֵר לְעִבּוּדַת הַתְּשׁוּבָה
 41 גַּם אֶת מִי שֶׁנִּמְצָא בְּמִדְרֵגַת 'צִדִּיק'),
 42 וְהָרִי כְּדֵי לְבֹא לְזָה לְתִשׁוּבָה
 43 בְּדִרְגָּה כִּזֶּה (לְבַטֵּל אֲפִילוֹ אֶת הַצִּיּוּר' שֶׁל הַבִּיטּוּל) יֵשׁ צוֹרֶךְ בְּעִבּוּדָה

(38) ראה מנחות נג, סע"ב. שמו"ר רפ"ו. (39) מנחות פו, ב.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 אֹרְהָ לְעוֹלָם⁴¹ בשונה מחלון רגיל שנועד להביא את האור מבחוץ לתוך
 2 הבית, החלונות של בית המקדש נועדו להביא את אורו החוצה (ובלשון
 3 הגמרא: "שולחן בצפון ומנורה בדרום. אמר ר' זריקא אמר ר' אלעזר, לא
 4 לאכילה אני צריך ולא לאורה אני צריך. ויעש [שלמה המלך] לבית חלוני
 5 שקופים אטומים, תגא שקופין
 6 [מבפנים] ואטומים [מבחוץ]. לא
 7 לאורה אני צריך, מחוץ לפורכת העדות
 8 באהל מועד, עדות הוא לכל באי עולם
 9 שהשכינה שורה בישראל").
 10 וְהֶעֱנֵן בְּזָה, שְׁהִיִּית מִצַּד
 11 עֲצָמוֹ, מִצַּד גּוֹדֵל מֵעַלְתּוֹ אֵינוֹ
 12 זְקוּק לְעֶנְיָן דְּ"פְתִית" וּבְעַצֵּם
 13 אין צורך לכחוש אותו (וגם אינו
 14 יכול להגיע להענין
 15 דְּ"פְתִית", כִּינֵן שְׂאִין לָךְ דְּכָר
 16 שְׂיֻכַּל לְפַעוּל בּוֹ הַבֵּיטוּל
 17 דְּ"פְתִית", כִּי מִפְנֵי מַעַלְתּוֹ אֵין
 18 לשום דבר השפעה עליו). וְרַק
 19 פֶּאֶשֶׁר צְרִיכִים לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ
 20 שְׂמֹן לְמַנּוֹרָה דְּבֵית-הַמִּקְדָּשׁ
 21 כְּדֵי לְהַאִיר לְעוֹלָם, הִנֵּה מִצַּד
 22 הַשְּׂיֻכוֹת לְצִיּוּר הָעוֹלָם שֶׁהוּא
 23 מְחוּץ לְקְדוּשָׁה, שֶׁהֵרִי כְּדֵי לְהַאִיר
 24 את העולם יש צורך בשייכות מסויימת
 25 לעולם יש צורך בְּעֶנְיָן
 26 דְּ"פְתִית" (שְׁזַהוּ הַבֵּיטוּל
 27 לְצִאת מִהַצִּיּוּר שְׁלוֹ שֶׁמִּצַּד עֲצָמוֹ
 28 הוא נעלה מכדי להאיר בעולם,
 29 כמבואר לעיל שהוית, לפי פירוש זה,
 30 מסמל אור אלוקי שלמעלה מהעולם,
 31 כְּדֵי לְהַאִיר אֶת הָעוֹלָם וְלֵאחֹר
 32 שיש לו שייכות לעולם, יש לו צורך
 33 ב"כחית", כתיבה וביטול, במובן יציאה
 34 מה'ציור' שלו).
 35 וְכִמּוֹ הַנְּשָׂמָה, הַנֶּפֶשׁ הָאֱלוּקִית שֶׁל
 36 יהודי, שְׂדוּקָא בִּירִידְתָּה לְמִשָּׁה
 37 לְכַרֵּר אֶת הַגּוֹף וְהַנֶּפֶשׁ
 38 הַבְּהֻמִּית, להפריד בין הטוב והרע
 39 שבהם ולהעלות את הטוב לקדושה,
 40 הָרִי הִיא זְקוּקָה לְעֶנְיָן
 41 הַתְּשׁוּבָה, וְדוּקָא עַל-יְדֵי-זָה
 42 בכוח הירידה הָרִי הִיא מַגְעַת
 43 לְהַעֲלוֹי דְּבַעֲלֵי-תְשׁוּבָה

שְׂלֹמְעֵלָה מִצְדִּיקִים כמבואר בחסידות שעל-ידי הירידה למטה. הנשמה
 מגיעה לעלייה למעמד ומצב גבוה ונעלה יותר מכפי שהייתה קודם הירידה.
 (ו) וְעַל-פִּי-זָה יוֹכֵן מָה שְׂכַתוּב וְיִקְחוּ אֶת שְׂמֵן הַזֵּית אֲלֵיךְ גּוֹ',
 אֶל מִשָּׁה, אֶף שֶׁהִדְלַקְתָּ הַמַּנּוֹרָה הַזֹּצְרָכָה לְהִיּוֹת עַל-יְדֵי
 אֶהְרֵן, וְלֹא עַל-יְדֵי מִשָּׁה
 (ובפרט שְׁהִשְׂמֵן לֹא הִיָּה
 יָכוֹל לְהִיּוֹת מְמוּנָו שֶׁל מִשָּׁה,
 אֶלֹא הַזֹּצְרָךְ לְהִיּוֹת מְמוּנָו
 צְבוּר דוּקָא⁴² ואם כן מתחזקת
 השאלה לשם מה היה צריך להביא את
 השמן אל משה דווקא), כִּי בְּכֵדִי
 לְהַדְלִיק אֶת הַמַּנּוֹרָה בְּשִׁבִיל
 לְהַאִיר אֶת הָעוֹלָם, יֵשׁ צוּרָךְ
 בְּמִדְרַגַּת הַבֵּיטוּל דְּמִשָּׁה,
 לְאַחֲרֵי שֶׁנַּעֲשָׂה אֶצְלוֹ הֶעֱנֵן
 דְּ"פְתִית", שֶׁהוּא בֵּיטוּל נַעֲלָה
 בְּיֹתֵר, עֲנִיָּן הַתְּשׁוּבָה כִּפִּי שֶׁהוּא
 בְּמִדְרַגַּת הַצְדִּיקִים, כמבואר לעיל,
 וְזוֹהִי הַבֵּיטוּל שֶׁל מִשָּׁה הַנְּתִיבָת
 כִּח' לְאַהֲרֹן לְהַאִיר אֶת
 הָעוֹלָם עַל-יְדֵי הַדְּלָקָת
 הַמַּנּוֹרָה (שֶׁהוּצְרָכָה לְהִיּוֹת
 בְּפוּעֵל עַל-יְדֵי אֶהְרֵן, וְלֹא
 עַל-יְדֵי מִשָּׁה).
 והלך ומבאר, לפי זה, מהי פעולתו של
 משה ומהי פעולתו של אהרן בעניין
 המנורה:
 וְהֶעֱנֵן בְּזָה, כְּמִבְּאֵר בְּאֵרוֹכָה
 בְּדֵרוּשִׁים מאמרי חסידות
 שֶׁהַנְּתִיבָת כִּח' עַל עֶנְיָן
 הַדְּלָקָת הַמַּנּוֹרָה הִיא עַל-יְדֵי
 מִשָּׁה דוּקָא וְיִלְהַעִיר גַּם
 מִמֶּאֱמַר רַבּוֹתֵינוּ וְ"ל⁴³ עַל
 הַפְּסוּקָא⁴⁴ וְתָרָא אוֹתוֹ כִּי טוֹב
 הוּא (שְׁנֵאֲמַר בְּמִשָּׁה),
 שֶׁבְּשַׁעַה שְׁנוּלָד - נִתְמַלֵּא
 הַבַּיִת כּוֹלוֹ אוֹרָה, וּמִדְּבָרֵי חֲכָמֵינוּ
 ז"ל אֵלֶּה יֵשׁ לְלַמּוֹד עַל הַקֶּשֶׁר
 הַמְקַדָּשׁ חֲלוּנֵי שְׂקוּפִים אֲטוּמִים⁴⁰, כְּדֵי לְהוֹצִיא
 אֹרְהָ לְעוֹלָם⁴¹. וְהֶעֱנֵן בְּזָה, שְׁהִיִּית מִצַּד עֲצָמוֹ,
 מִצַּד גּוֹדֵל מֵעַלְתּוֹ אֵינוֹ זְקוּק לְעֶנְיָן דְּ"פְתִית"
 (וְגַם אֵינוֹ יָכוֹל לְהַגִּיעַ לְהַעֲנֵן דְּ"פְתִית", כִּינֵן
 שְׂאִין לָךְ דְּכָר שְׂיֻכַּל לְפַעוּל בּוֹ הַבֵּיטוּל
 דְּ"פְתִית"). וְרַק פֶּאֶשֶׁר צְרִיכִים לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ
 שְׂמֹן לְמַנּוֹרָה דְּבֵית-הַמִּקְדָּשׁ כְּדֵי לְהַאִיר לְעוֹלָם,
 הִנֵּה מִצַּד הַשְּׂיֻכוֹת לְצִיּוּר הָעוֹלָם שֶׁהוּא מְחוּץ
 לְקְדוּשָׁה, יֵשׁ צוּרָךְ בְּעֶנְיָן דְּ"פְתִית" (שְׁזַהוּ
 הַבֵּיטוּל לְצִאת מִהַצִּיּוּר שְׁלוֹ כְּדֵי לְהַאִיר אֶת
 הָעוֹלָם). וְכִמּוֹ הַנְּשָׂמָה, שְׂדוּקָא בִּירִידְתָּה לְמִשָּׁה
 לְכַרֵּר אֶת הַגּוֹף וְהַנֶּפֶשׁ הַבְּהֻמִּית, הָרִי הִיא זְקוּקָה
 לְעֶנְיָן הַתְּשׁוּבָה, וְדוּקָא עַל-יְדֵי-זָה הָרִי הִיא
 מַגְעַת לְהַעֲלוֹי דְּבַעֲלֵי-תְשׁוּבָה שְׂלֹמְעֵלָה
 מִצְדִּיקִים.
 (ו) וְעַל-פִּי-זָה יוֹכֵן מָה שְׂכַתוּב וְיִקְחוּ אֲלֵיךְ
 גּוֹ', אֶל מִשָּׁה, אֶף שֶׁהִדְלַקְתָּ
 הַמַּנּוֹרָה הַזֹּצְרָכָה לְהִיּוֹת עַל-יְדֵי אֶהְרֵן, וְלֹא
 עַל-יְדֵי מִשָּׁה (וּבְפֶרֶט שְׁהִשְׂמֵן לֹא הִיָּה יָכוֹל
 לְהִיּוֹת מְמוּנָו שֶׁל מִשָּׁה, אֶלֹא הַזֹּצְרָךְ לְהִיּוֹת
 מְמוּנָו צְבוּר דוּקָא⁴²), כִּי בְּכֵדִי לְהַדְלִיק אֶת
 הַמַּנּוֹרָה בְּשִׁבִיל לְהַאִיר אֶת הָעוֹלָם, יֵשׁ צוּרָךְ
 בְּמִדְרַגַּת הַבֵּיטוּל דְּמִשָּׁה, לְאַחֲרֵי שֶׁנַּעֲשָׂה אֶצְלוֹ
 הֶעֱנֵן דְּ"פְתִית", וְזוֹהִי הַנְּתִיבָת כִּח' לְאַהֲרֹן
 לְהַאִיר אֶת הָעוֹלָם עַל-יְדֵי הַדְּלָקָת הַמַּנּוֹרָה
 (שֶׁהוּצְרָכָה לְהִיּוֹת בְּפוּעֵל עַל-יְדֵי אֶהְרֵן, וְלֹא
 עַל-יְדֵי מִשָּׁה).
 וְהֶעֱנֵן בְּזָה, כְּמִבְּאֵר בְּאֵרוֹכָה בְּדֵרוּשִׁים
 שֶׁהַנְּתִיבָת כִּח' עַל עֶנְיָן הַדְּלָקָת
 הַמַּנּוֹרָה הִיא עַל-יְדֵי מִשָּׁה דוּקָא וְיִלְהַעִיר גַּם
 מִמֶּאֱמַר אוֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא (שְׁנֵאֲמַר בְּמִשָּׁה), שֶׁבְּשַׁעַה שְׁנוּלָד - נִתְמַלֵּא
 הַבַּיִת כּוֹלוֹ אוֹרָה], שְׁעַל-יְדוֹ הִיא הַמְּשַׁכֵּת הַתּוֹרָה, שֶׁעֲנִינָהּ הוּא גִּילּוֹי יְחִידוֹ

(40) מלכים-א ו, ד. (41) מנחות שם ובפירוש"י. (42) ראה יומא ג, ב. (43) סוטה יב, א. (44) שמות ב, ב.

ואתה תצוה את בני ישראל וגו'

ביאור בדרך אפשר

1 והשייכות המיוחדת של משה דוקא לעניין האור, אף שאין הוא המדליק את
 2 המנורה בפועל, שְׁעַל־יָדוֹ הִיא הַמְשַׁכֶּת הַתּוֹרָה, כמאמר המשנה
 3 "משה קיבל תורה מסיני ומסרה..." שְׁעַנְיָנָהּ של התורה הוא גִּילּוּי
 4 יְחוּדוֹ וְתַבְרָף לְמִטָּה כְּמוֹ לְמַעְלָה להביא לידי כך שאחדות ה'
 5 תתגלה למטה כפי שהיא גלויה
 6 למעלה, בעולמות עליונים.
 7 וְזֶהוּ גַם מֵה שְׁגַבִּי מִשֶּׁה 2
 8 נֶאֱמַר לגבי משך הזמן שהמנורה
 9 צריכה לדלוק ולהאיר "לְהַעֲלוֹת נֵר
 10 תְּמִיד", כִּי הִגִּילּוּי אֱלוּקוֹת
 11 בעולם שְׁעַל־יָדֵי הַתּוֹרָה הוּא
 12 בְּאוֹפֶן שְׁלֹמְעָלָה מִהַחֲלוּקִים
 13 דְּיוֹם וְלַיְלָה כו' שהם מושגים
 14 מגדרי העולם (וְעַנְיָנוּ בַּעֲבוּדָה
 15 הוּא מֵה שְׁהַנְשָׁמָה הִיא תְּמִיד
 16 בְּאִמְנָה אִתּוֹ וְתַבְרָף 45 כמבואר
 17 בספר התניא שהנשמה עצמה נשאת
 18 דבוקה בקדוש־ברוך־הוא תמיד, אפילו
 19 בשעה שהאדם עובר עבירה חס'
 20 (ושלום).
 21 אֲבָל הַדְּלָקַת הַמְּנֹרָה בְּפוּעַל,
 22 לְהָאִיר וּלְכַרֵּךְ אֶת הָעוֹלָם תּוֹךְ
 23 הַתְּלַבְּשׁוֹת בְּגָדֵי הָעוֹלָם, הִנֵּה עַל
 24 זֶה נֶאֱמַר "וַיַּעַרְף אוֹתוֹ אֶהָרֶן
 25 מַעֲרַב עַד בִּקְרָא", שְׁזָהוּ בְּאוֹפֶן
 26 שְׁ"בְּרִישָׁא חֲשׂוּכָא וְחֲדָר
 27 נְהוּרָא" 46, בתחילה חושך ואחר כך
 28 אור (כדברי הגמרא שהעוים, השחורות
 29 בדרך כלל, מזהלכות בראש העדר
 30 והכבשים, הלבנות בדרך כלל מזהלכות
 31 אחריהן כדרך שנכרא העולם
 32 שבתחילה היה חושך - ויהי ערב,
 33 ואחר־כך נהיה אור - ויהי בקור)
 34 וְכִדְיוּעַ בְּעֵנִין לשון הזוהר
 35 בשייכות לפסוק "רני ושמחי בת ציון"
 36 רְנָנָה בְּרַמְשָׁא בלילה וְשִׁמְחָה
 37 בַּצִּפְרָא בבוקר 47, שהתחלת
 38 העבודה היא כשעדיין יש העלם והסתור, ואז יש רק 'רינה'. וכשמתגברים על
 39 החושך ויש בוקר ואור, יש 'שמחה' שהיא גילוי לגבי 'רינה'.
 40 וּבַפְּרָטִיּוֹת יוֹתֵר, כְּמִבְּאֵר בְּאִתְד הַבִּיכְלָאף כרכים של מאמרי
 41 חסידות בכתב־יד שְׁלֹא נִדְפְּסוּ עַד־כֵּן 48, שְׁאֶהָרֶן הוּא שׁוֹשְׁבֵינָא

ביאור בדרך אפשר

42 דְּמַטְרוֹנִיתָא 49, (מילולית: השושבין של הגביה, המלכה, ועל המשמעות
 43 הרוחנית של הדבר מבואר ב'תורה אור' בפרשת השבוע: "אהרן שושבינא
 44 דמטרוניתא, מטרוניתא הוא מקור נשמות ישראל... ואהרן הוא השושבין להם
 45 כמו על־דרך־משל חתן וכלה שצריכין שושבין לילך עמהם לפי שאי־אפשר
 46 להם לילך בעצמם מחמת הבושה
 47 וצריכין סעד לתמכם. כך להיות
 48 התכללות נשמות ישראל במקורם באור
 49 אין־סוף ברוך־הוא אין להם כח מצד
 50 עצמם רק על־ידי בחינת אהרן שהוא
 51 שושבינא דלהון...") שְׁהוּא עֵנִין
 52 "שושבינא דמטרוניתא" בְּחִינַת
 53 דְּבוּר הַעֲלִיּוֹן שְׁמִשָּׁם נְמִשָּׁף
 54 חַיּוֹת הָעוֹלָמוֹת עַל־יָדֵי עֲשָׂרָה
 55 מְאֻמְרוֹת, אֲבָל מִשֶּׁה הוּא
 56 שׁוֹשְׁבֵינָא דְּמַלְכָּא 49, השושבין
 57 של המלך (החתן, הקדוש־ברוך־הוא)
 58 וְהָרִי לָאו אֹרְחָא דְּמַלְכָּא
 59 לְאִשְׁתֵּי בְּמִילֵי דְּהָרִי וְיִטָּא 50,
 60 אין דרכו של המלך לדבר ולהתעסק
 61 בדברי הדיוטות שְׁהוּא עֵנִין חַיּוֹת
 62 הָעוֹלָמוֹת, אֲלָא בְּדַבְרֵי תוֹרָה
 63 דְּוָקָא ולכן משה רבינו שושבין
 64 המלך פועל את המשכת התורה, ואהרן
 65 פועל את המשכת האלוקות לעולם.
 66 וְכַמְבָּאָר שָׁם, במאמר הנוכר,
 67 שְׁזָהוּ גַם מֵה שְׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ
 68 ז"ל 51 שְׁמֵי שְׁתוֹרְתוֹ אוּמְנוֹתוֹ
 69 ואינו מפסיק מלימוד התורה לאף
 70 עיסוק אחר, פְּטוּר מִן הַתְּפִלָּה 52,
 71 כִּי עֵנִין שְׁמוֹנֶה־עֶשְׂרֵה בְּרִכּוֹת
 72 דְּתְּפִלָּה הוּא לְהַמְשִׁיךְ אֱלֻקוֹת
 73 מלמעלה למטה עד שהמשכה תרד
 74 לעולם הזה בְּבַחֲיַנַת אֹר וְשִׁפְעַ
 75 גְּשָׁמִי, חַיִּי שְׁעָה 53, דברים
 76 גשמיים שחולפים ועוברים, וְהָרִי גַם
 77 עֵנִין לִימוּד הַתּוֹרָה הוּא
 78 הַמְשַׁכֶּת אֱלֻקוֹת, וְאֲדַרְבָּה,
 79 בְּאוֹפֶן נַעֲלָה יוֹתֵר, חַיִּי עוֹלָם 53, חיים של נצח, וְלִכְּן, כִּי
 80 שְׁתוֹרְתוֹ אוּמְנוֹתוֹ הָרִי הוּא פְּטוּר מִן הַתְּפִלָּה, כִּיִּן שְׁגַם
 81 עַל־יָדֵי עֶסֶק הַתּוֹרָה וגם ללא התפילה הָרִי הוּא מְמַשֵּׁיךְ אֱלֻקוֹת
 82 מְלַמְעָלָה לְמִטָּה, וְכַאֲוֹפֶן נַעֲלָה יוֹתֵר מאשר ההמשכה הנפעלת על

(45 תניא ספכ"ד. 46 שבת עז, ב. 47 זח"א רכט, ב. וראה תו"א מקץ לו, א ואילך. 48 נדפס לאח"ז במאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ז ע' עא. והקיצור - באוה"ת פרשתנו ע' איתקעב. 49 ראה זהר ח"א רסו, ב. ח"ב מט, ב. ח"ג כ, א (ברע"מ). נג, ב. ערה, ב. תו"א פרשתנו פא, א ואילך. 50 זח"ג קמט, ב. 51 שבת יא, א. 52 ראה גם תו"א פרשתנו פב, רע"א. 53 שבת יו"ד, א.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 ידי התפילה, וְהָרִי בְּקֶלֶל מְאֵתִים מְנָה⁵⁴ כשם שמאחיים כוללים
2 בתוכם גם מאה, כך הדבר הגדול יותר, ההמשכה שעל-ידי התורה, כולל
3 בתוכו את הדבר הקטן יותר, ההמשכה שעל-ידי תפילה.
4 ומְפַל־מְקוֹם, הִנֵּה גַם מִי שֶׁתּוֹרָתוֹ אוֹמְנוֹתוֹ מִפְסִיק
5 לְקִרְיַאת־שְׁמַע⁵¹, כִּי אֵי־
6 אֶפְשָׁר לֹא יִכּוּלָה לְהִיּוֹת
7 הַמְשָׁכָה שֶׁל אֹרֹךְ אֲלוּקֵי מַלְמַלָּה
8 לַמְטָה, מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶל הָאֲדָם
9 בְּלֹא הַעֲלָאָה תַחֲלָה מַלְמַטָּה
10 לַמַּעֲלָה, הַתְּקַבּוּת לְאֲלוּקוֹת מִצַּד
11 הָאֲדָם. וְאַף שֶׁהַעֲנִיָּן דְּתוֹרָתוֹ אוֹמְנוֹתוֹ הוּא כְּמוֹ רַבִּי
12 אוֹמְנוֹתוֹ לְאִמִּיתוֹ הוּא כְּמוֹ רַבִּי
13 שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי שְׁאָמַר בְּחֵד קְטִירָא
14 קְטִירָא אֲתַקְטַרְנָא⁵⁵, בְּקִשּׁוֹר אַחַד
15 הַנְּנִי קְשׁוֹר הִנְנִי שֶׁהוּא תְּמִיד
16 בְּכַחֲשִׁית הַעֲלָאָה מַלְמַטָּה לַמַּעֲלָה
17 כּוֹ, וְלִמָּה אִם כֵּן הוּא זָקוּק לְהַפְסִיק
18 מִתְלַמּוּדוֹ כְּדִי לְקַרְוֹא קְרִיאַת שְׁמַע וְהָרִי
19 לְוִלִי זֹאת הוּא תְּמִיד בִּתְנוּעָה שֶׁל
20 הַעֲלָאָה, הָרִי זֶה רַק שְׂאִינִי
21 צְרִיף לְהַתְּעוֹרְרוֹת שְׁעַל־יְדֵי
22 פְּסוּקֵי־דְזֻמְרָה וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה,
23 וְגַם לֹלָה הַתְּעוֹרְרוֹת הֵן הוּא נִמְצָא
24 בִּתְנוּעָה נִפְשִׁית שֶׁל 'הַעֲלָאָה' אֲבָל
25 גַם הוּא צְרִיף לְהַעֲלָאָה
26 דְּקִרְיַאת־שְׁמַע⁵⁶ שֶׁהִיא הַתְּעוֹרְרוֹת
27 וְהַתְּקַבּוּת לְאֲלוּקוֹת בְּאוֹפֵן נִעֲלָה
28 בְּמִיּוּחַד וְאִי אֶפְשָׁר לְהִגִּיעַ אֵלֶיהָ לֹלָה
29 קְרִיאַת שְׁמַע, וְלְצוּרֵךְ הַעֲלָאָה זוֹ גַם מִי שֶׁתּוֹרָתוֹ אֲמַנּוֹתוֹ מִפְסִיק מִלְּמִוּדוֹ וְקוֹרֵא
30 קְרִיאַת שְׁמַע. וּמּוֹסִיף שָׁם⁵⁷ בְּמֵאמְרוֹ הַנוֹכְרִי: וְעֵינִן יְרוּשְׁלָמִי⁵⁸

הוֹבָא בְּמֵאמְרוֹ סֵפֶר הַמֵּאֹרֹת עַל הַרִיף רִישׁ פְּרָק־קַמָּא תַחֲלִילַת פְּרָק
ראשון דְּשַׁבְּת⁵⁹, מִשְׁמַע שְׁלֹא הִנֵּה רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרַי יוֹחָאִי עֲצֻמוֹ
מִפְסִיק מִלְּמִוּדוֹ גַם אֶפְלוֹ לְקִרְיַאת־שְׁמַע, יִתְכַּן לְפִי מָה
שְׁכָתוֹב בְּחֵד קְטִירָא כּוֹ, וְדַבְּרִים אֵלֶּה סוֹתֵרִים לְכַאוּרָה אֶת הָאֲמוּר
לְעֵיל שְׂרַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרַי יוֹחָאִי כֵּן הִיָּה
מִפְסִיק לְקִרְיַאת שְׁמַע.
וַיֵּשׁ לְבָאָר זֶה וְלִישָׁב אֶת הַסְּתִירָה
עַל־פִּי הַמְּבַאָר בְּהַמְשָׁךְ
תְּרַסִּי בְּעֵנִין הַעֲלִיּוֹת מִדְּרַגָּה
לְדְרַגָּה דְּלְעֵתִיד־לְבָא (וְשִׁכּוֹתָן
לְסַעוּדוֹת דְּשַׁבְּת), שְׁשִׁלְמוֹת
הַעֲלִיָּה דְּלְעֵתִיד־לְבָא (לְאַחֲרֵי
שְׁיִקוּיָם הַיְעוּד⁶⁰ אֶת רוּחַ
הַטּוֹמָאָה אֲעִבִיר מִן הָאָרֶץ)
הִיא בְּכַחֲשִׁית מְנוּחָה בְּעֵצָם⁶¹,
מְנוּחָה שְׂאִינָה לְשֵׁם מְטָרָה מְסוּיִמַת
(כְּמוֹ כְּדִי לְהַשִּׁיב אֶת הַכּוֹחוֹת אַחֲרָי
מִלְּאֲכָה מִיִּגְעַת אוֹ כְּהַכְנֵה לְקִרְאָת
עֲבוּדָה) אֲלֵא בְּגַלְל הַמַּעֲלָה וְהַעוֹנֵג
שְׂכַמְנוּחָה כְּשֶׁלְּעֲצֻמָּה שְׂאֵז בְּשֶׁלֶב זֶה
שֶׁל לְעֵתִיד־לְבָא כְּאִשֶׁר הַעֲלִיָּה תְּהִיָּה
מוֹשְׁלַמַת לֹא יִהְיֶה עֲנִיָּן שְׁל
יְרִידוֹת וְעֲלִיּוֹת כּוֹ⁶², וְהוּא
עֲנִיָּן יוֹם שְׁפוּלוֹ שַׁבְּת וּמְנוּחָה
לְחַיֵּי הַעוֹלָמִים⁶³, מְנוּחָה נִצְחִית,
וְכַשְׁבָּאִים לְשֶׁלֶב זֶה כְּבָר אֵין הַכְּרָה
בְּעֲבוּדָה בְּדוֹךְ שֶׁל הַעֲלָאָה מַלְמַטָּה
לְמַעֲלָה שְׂתַכִּיא אֶת הַהִמְשָׁכָה מַלְמַעֲלָה
לְמַטָּה, וּבְמִדְרִיגָה זוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרַי יוֹחָאִי לֹא הַפְסִיק מִתְלַמּוּדוֹ גַם לְקִרְיַאת
שְׁמַע.
וְעֵינִן יְרוּשְׁלָמִי⁵⁸

(54) ב"ק עד, א. 55) ראה זח"ג (אד"ו) רפח, א. 56) ראה גם אוה"ת פרשתנו ע' א'תקנג. וראה גם שם ע' א'תקמח. (57) אוה"ת שבהערה 48. 58) שבת פ"א ה"ב. 59) ט, ב (ד"ה ירושלמי). 60) זכרי' יג, ב. 61) ראה המשך תרס"ו ע' תקמג ואילך. 62) המשך תרס"ו ע' יב. ע' קה. 63) תמיד בסופה.

המשך ביאור למסכת גיטין ליום המישי עמ' א

1 – דיבור בעלמא לומר לאחרים לעשות הם עלולים לשקר.
2 דנה הגמרא באופן נוסף: אמר הבעל לשנים אמרו לפופר ויקתוב
3 גט, ואתם חתומי, שבמקרה זה אין חשש שמא תשכור האשה
4 עדים, כיון שבאופן שהם עצמם צריכים להיות עדים ולחתום אין
5 לחוש שיחתמו בשקר אלא רק שמא יאמרו לאחרים לחתום.
6 ומביאה הגמרא שנחלקו בזה כמה וכמה אמוראים: רב חסדא אמר
7 כָּשֶׁר וְלֹא תַעֲשֶׂה כֵן, על אף שאין כאן חשש שמא תשכור עדים,

8 מכל מקום יש לגזור שלא יעשו באופן זה כדי שלא יבואו לעשות
9 לכתחילה אף באופן הראשון, שצויה הבעל לשנים אמרו לסופר
10 ויכתוב ולעדים ויחתומו. רבא בר בר חנה אמר כָּשֶׁר וְתַעֲשֶׂה כֵן אף
11 לכתחילה, וכמו שנתבאר טעמו משום שאין חשש שמא תשכור
12 האשה עדים. וכן רב נחמן אמר, כָּשֶׁר וְלֹא תַעֲשֶׂה. ורב ששת אמר,
13 כָּשֶׁר וְתַעֲשֶׂה. וכן רבא אמר כָּשֶׁר, וְלֹא תַעֲשֶׂה. ורב יוסף אמר, כָּשֶׁר
14 וְתַעֲשֶׂה.